

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Kazernesstraat 52
2514 CV DEN HAAG

**Directie Europese en
Internationale Zaken**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000
T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
DEIZ / 59161052

Bijlage(n)
1

Datum 17 juni 2024
Betreft Verslag formele Energieraad 30 mei 2024

Geachte Voorzitter,

Bijgevoegd vindt u het verslag van de formele Energieraad van 30 mei 2024 met als bijlage het Nederlands non-paper ter beïnvloeding van de herziening van de Europese verordening rond de leveringszekerheid van gas. Dit non-paper wordt gedeeld met de Europese Commissie. Parallel zal het ook onder andere lidstaten worden verspreid om te bezien of meer steun voor de boodschap van het non-paper bestaat. Naar aanleiding van de discussie met de Commissie en andere lidstaten zal ik uw Kamer informeren over het vervolg.

R.A.A. Jetten
Minister voor Klimaat en Energie

Op 30 mei vond in Brussel de formele Energieraad plaats. Allereerst is, zonder discussie, een akkoord bereikt over het compromisvoorstel rond de Energy Charter Treaty (hierna: ECT). Het belangrijkste punt op de agenda was de aanname van de Raadsconclusies met betrekking tot duurzame elektriciteitsinfrastructuur. Verder hebben de vertegenwoordigers van de verschillende lidstaten beleidsdebatten gevoerd over RepowerEU (verdere uitfasering van Russische fossiele brandstoffen) en de stand van zaken rondom de implementatie van de Green Deal. Tot slot volgden nog een aantal diverspunten.

Energy Charter Treaty

Er is, zonder discussie, een akkoord bereikt over het compromisvoorstel rond de Energy Charter Treaty (hierna: ECT). Op basis van dit compromisvoorstel treden de EU en Euratom uit de ECT. Daarnaast kunnen individuele lidstaten die dit wensen wel verdragspartij blijven en zelfstandig instemmen met modernisering van de ECT. Dit heeft geen gevolgen voor de uittredende lidstaten, die door dit besluit ook niet meer via de EU en Euratom gebonden zijn aan het verdrag. Ook zal de voorlopige toepassing van een gemoderniseerd ECT niet gelden voor de EU en Euratom. De uittreding van de EU en Euratom uit de ECT zal ervoor zorgen dat Nederland niet meer gebonden zal zijn aan de ECT via de EU-band. Het nationale uittredingsproces is ook in gang gezet en naar verwachting kan Nederland eind deze maand de opzegging bij de ECT depositaris bekendmaken. De opzegging wordt daarna op zijn vroegst een jaar later van kracht.

Raadsconclusies duurzame elektriciteitsinfrastructuur

De Raadsconclusies over duurzame elektriciteitsinfrastructuur werden unaniem aangenomen¹. De Raadsconclusies onderstrepen het belang van een goede geïntegreerde Europese elektriciteitsinfrastructuur en moeten de Europese Commissie (hierna: Commissie) richting geven met betrekking tot een gecoördineerde en versnelde uitrol van deze infrastructuur. In lijn met de inzet van Nederland, conform de motie Erkens², roepen de Raadsconclusies de Commissie op een uitvoeringsagenda ter versnelling van de energietransitie te ontwikkelen. Hiermee kan de Commissie de lidstaten ondersteunen bij de snellere uitrol van elektriciteitsinfrastructuur, het aanpakken van netcongestie en het verder versnellen van vergunningverlening.

Op initiatief van Nederland, en in lijn met de eerder richting uw Kamer gedeelde inzet voor verdere harmonisatie van de methodologie van netwerktarieven, is in de Raadconclusies ook een oproep aan de Commissie opgenomen om een reflectie op gang te brengen over het kader voor nettarieven. Daarnaast heeft Nederland specifiek aandacht gevraagd voor het belang van kostendeling tussen lidstaten bij de aanleg van grootschalige offshore infrastructuur met grensoverschrijdende effecten. Daarnaast roepen de Raadsconclusies op tot een gecoördineerde netwerkplanning, voldoende financiering en investering (privaat en publiek), een veilige en weerbare infrastructuur, en standaardisering van netwerkcomponenten.

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10459-2024-INIT/en/pdf>

² Kamerstuk 31793, nr. 257

Tijdens de Raad zelf riepen enkele lidstaten nog expliciet op tot een sterkere tekst op versnelling van vergunningverlening, een meer dwingende tekst voor het realiseren van interconnectiedoelen en uitbreiding van financieringsmogelijkheden voor de uitrol van infrastructuur onder de Connecting Europe Facility (CEF).

RepowerEu – Quo Vadis?

Het beleidsdebat rond RepowerEU stond in het teken van de benodigde acties om Russische fossiele brandstoffen in de EU verder uit te faseren (gas/LNG en olie). Lidstaten gaven hierbij updates over de stand van zaken in hun eigen land en tegen welke obstakels zij aanlopen bij eventuele uitfasering. Lidstaten riepen de Commissie op tot meer coördinatie en sturing bij de uitfasering, meer wettelijke mogelijkheden voor specifiek uitfasering van Russisch LNG en de omgang met lange termijn contracten. Ook haalden lidstaten het belang van regionale samenwerking aan om eventuele tekorten op te vangen bij het wegvallen van Russische fossiele brandstoffen. Daarnaast riepen lidstaten op rekening te houden met lidstaten die nog afhankelijk zijn van Rusland bij het nemen van verdere maatregelen.

Er bestaat brede steun voor een initiatief tot een high level werkgroep op politiek niveau. Deze high level groep moet een vinger aan de pols houden met betrekking tot uitfasering van Russische energieproducten, stilstand van deze uitfasering voorkomen en kansen/mogelijkheden benutten ter versnelling van de afbouw. Enkele lidstaten riepen de Commissie op een tijdpad te ontwikkelen voor de verdere uitfasering van Russische fossiele brandstoffen, voorafgegaan door juridische en economische impact analyses.

Nederland heeft in dit beleidsdebat opgeroepen tot heldere richtlijnen van de Commissie bij uitfasering van LNG en heeft herhaald dat gasbesparing een belangrijk instrument is voor zowel het behoud van leveringszekerheid, als het bereiken van de klimaatdoelen. Tot slot heeft Nederland de Commissie opgeroepen vaart te maken met de herziening van de leveringszekerheidsverordening voor gas. In dit verband zal ik binnen de EU zoeken naar medestanders onder andere lidstaten om een aantal prioriteiten bij deze herziening mee te geven aan de Commissie.

Deze prioriteiten zijn:

- 1) gasbesparing eerst;
- 2) bereid de EU voor op mogelijk langdurige verstoringen van gas;
- 3) herzie de gasopslagdoelen; en
- 4) houd de focus op uitvoerbaarheid van de verordening.

U vindt in de bijlage het betreffende Nederlandse non-paper die wordt gedeeld met de Europese Commissie en andere lidstaten.

Green Deal

Het Belgisch voorzitterschap wilde met dit beleidsdebat vooruitkijken naar wat de komende jaren onder leiding van een nieuwe Commissie nodig is bij de implementatie van wet- en regelgeving onder de Green Deal. In het algemeen kwam naar voren dat veel lidstaten samenhang zien tussen verdere verduurzaming, concurrentievermogen en weerbaarheid/veiligheid. Zij riepen de Commissie op dit ook als onderdeel van de Green Deal te blijven zien.

In de interventies kwam ook naar voren dat de behoefte bestaat aan een stabiel regelgevend kader richting 2030, investeringszekerheid, meer aandacht voor industrieel concurrentievermogen, behoud en waarborging van het vestigingsklimaat, regionale samenwerking en meer technische assistentie van de Commissie bij de implementatie van de wet- en regelgeving. Daarbij riepen een aantal lidstaten ook op alvast verder vooruit te kijken naar een kader voor 2040.

Diversenpunten

Het eerste diversenpunt betrof een neutraliteitsheffing die Duitsland op de grenspunten in haar gastransportnet heeft geplaatst ter bekostiging van het vullen van haar gasopslagen. Aangrenzende lidstaten die gas uit Duitsland importeren, ondervinden hier direct last van doordat hun gasinvoer vanuit Duitsland duurder wordt. Zij stellen dat dit contraproductief werkt bij de uitfasering van Russisch gas en eventuele verdere diversificatie van leveranciers. Deze lidstaten werden hierin gesteund door de Europese Commissie, die benadrukte dat deze heffing een belemmerende werking heeft voor de interne markt. Duitsland kondigde aan de heffing per 1 januari 2025 te beëindigen (omdat hier een wetswijziging voor noodzakelijk is, kan het niet eerder doorgevoerd worden).

Het tweede diversenpunt ging over biodieselfraude vanuit China. Dit punt, ingediend door Frankrijk, Duitsland en Nederland, gaat over de import van diesel uit China die mogelijk onterecht als duurzaam aangemerkt wordt. Dit agendapunt is opgebracht naar aanleiding van signaleringen van dergelijke fraude op de Franse en Duitse markten. Aangezien Nederland zelf 40% van haar diesel vanuit China importeert, heeft dit mogelijk ook effecten voor de Nederlandse markt. De drie indienende lidstaten hebben de Commissie opgeroepen nader onderzoek te doen naar deze fraude en wat nodig is om deze effectiever aan te pakken. De Commissie heeft beloofd nader onderzoek te doen.

Het derde diversenpunt zag toe op de voorwaarden rond veilingen in het kader van de waterstofbank. Recent heeft de eerste Europese subsidieveiling onder de Europese Waterstofbank en het Innovatiefonds plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze veiling pleitte een aantal lidstaten dat bij de volgende ronde veilingen de toekenningen geografisch meer gespreid moeten worden. Doordat de eerste veiling subsidie toekende aan projecten voor groene waterstofproductie op basis van kostenefficiëntie (lees: laagste prijs), is subsidie toegekend aan 7 projecten in 4 landen met een groot competitief voordeel voor projecten met goedkope hernieuwbare energieproductie. Volgens de lidstaten die het agendapunt aandroegen, bemoeilijkt het criterium van kostenefficiëntie de aanspraak op subsidies. Zij stellen dat dit komt doordat in deze lidstaten de gunstige condities missen om goedkoop hernieuwbare energie op te wekken. Zij pleiten voor een meer gelijk speelveld en toegang tot middelen onder het Innovatie Fonds. De Commissie stelt in reactie hierop dat het doel van de waterstofbank is om een

kosteneffectieve waterstofmarkt op te zetten tegen zo laag mogelijke prijzen. Daarnaast stelde de Commissie dat er ook fondsen zijn voor een regionale aanpak, zoals het Just Transition Fund.

Bij het vierde diverserpunt ging de Commissie in op de geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen (INEK's). De voorlopige INEK's die lidstaten in juni 2023 hebben ingediend tonen nog, voor wat betreft het bindende hernieuwbare energiedoel van 42,5 procent voor de Unie als geheel, een gat van 3 procent. De Commissie deelde in dit verband drie boodschappen: 1) lidstaten moeten de uitrol van hernieuwbare energie versnellen zodat het gezamenlijke EU-doel van 42,5 procent wordt gehaald, 2) plannen moeten concreet zijn, inclusief een financierings- en investeringskader, en 3) eind juni is een harde deadline voor de lidstaten voor het indienen van hun INEK's.

Bij het volgende diverserpunt wees de Commissie erop dat op 1 januari 2025 de gastransit overeenkomst tussen Oekraïne en Rusland afloopt waardoor mogelijk minder Russisch pijpleidingengas geleverd wordt, namelijk alleen nog via Turkstream. Dit tekort zou met alternatieve (LNG) import moeten worden opgevangen. De Commissie wijst in dit kader ten eerste op het belang van het tijdig en voldoende vullen van de gasopslagen. De verwachting is dat het vuldoel van 90 procent voor komende winter behaald zal worden, ook als er geen Russisch gas door Oekraïne meer wordt geleverd.

Het diverserpunt met betrekking tot capaciteitsmechanismen betrof een update van de Commissie over haar onderzoek naar stroomlijning en versnelling van de goedkeuringsprocedures voor nationale capaciteitsmechanismen. De Commissie zal met de Elektriciteit Coördinatie Groep een gerichte consultatie uitzetten om het onderzoek verder vorm te geven.

Tot slot presenteerde het inkomend Hongaars voorzitterschap haar werkprogramma op het gebied van energie aan de hand van vijf prioriteiten, namelijk 1) implementatie van Fit-For-55, 2) behalen van doelstellingen in 2030 op het gebied van hernieuwbare energie en energiebesparing, 3) richtsnoeren over het beleidskader van de Energie Unie; 4) Raadsconclusies over geothermie en 5) discussies over energienetwerken voor een weerbaar en flexibel energiesysteem.

The reduction of Russian gas imports to the European Union (EU), due to the Russian invasion of Ukraine and the sabotage of Nord-Stream, have led to an unprecedented gas crisis in the EU and caused major changes in the EU gas flows and gas market. The Russian weaponization of energy resulted in low filling rates of the EU gas storages during the winter of 2021/2022 and unprecedented high prices in the summer of 2022. To combat these consequences, (emergency) measures were adopted on an EU and national level, which, among others, meant to save gas and to fill the gas storages. Currently the security of supply situation in the European Union has improved and some of the emergency measures that were adopted at the EU level in 2022 have either been prolonged, expired or found their way into permanent legislation. That does not mean the EU can go back to normal. The EU has largely shifted away from Russian gas, and now relies on LNG to meet most of its demand. LNG is traded on a global market, and this makes the EU gas market more vulnerable to geopolitical events, as could be seen with the price spikes on the TTF after the strikes at LNG-export facilities in Australia and the recent tensions in the Middle East.

The co-legislators agreed in the negotiations on the Gas- and Hydrogen Package that the European Commission should take stock of the gas market after the energy crisis. In order to be adequately prepared for possible future events, the Commission should review the gas security of supply framework in light of the recent changes on the EU gas market and lessons learned. Enrico Letta, in his report on 'Much more than a market' (April 2024), also emphasized the need for a systematic review of the gas security of supply framework.

In that light, the Netherlands would like to support the European Commission in its preparations for the review of the Gas Security of Supply Regulation and share its experiences and lessons learned. We would like to call attention to the following themes, which in our view should be addressed in the upcoming review of the Security of Supply Regulation:

- **Put gas savings first;**
- **Prepare the European Union for long term supply shocks;**
- **Rethink the gas storage targets; and**
- **Keep the Regulation practical.**

1. Put gas savings first

It is a fundamental principle of the gas market that supply and demand should always be in balance. If a sudden disruption of supply occurs, the transmission system operators (TSO) have to take actions to restore the balance in the system. However, in case of a longer lasting disruption of security of supply, the first measure that ought to be taken is to lower demand through gas savings. This is in line with the energy-efficiency-first principle, which is enshrined in EU-legislation. This was acknowledged when the Council adopted the first emergency regulation, namely Regulation (EU) 2022/1369, which called on Member States to voluntarily reduce their gas consumption. It was due to gas saving measures on EU- and national level that in 2023 gas savings substituted 65 bcm of Russian gas.¹ This, in turn, contributed to higher gas storage filling levels and lower prices.

However, in the current Security of Supply Regulation, gas saving is not mentioned as a potential measure. Even more, emergency Regulation (EU) 2022/1369 has expired and been replaced by a Recommendation. The Gas- and Hydrogen Package does introduce a measure for Member States to limit the non-essential gas use of protected customers - but it is very difficult, if not impossible, to define, identify and control this non-essential use. In the view of the Netherlands more needs to

¹ Report from the Commission to the Council: review on the function of Regulation (EU) 2022/1369 on coordinated gas demand reduction, amended by Regulation (EU) 2023/706.

be done on gas savings in the Security of Supply Regulation. We therefore recommend the Commission to put gas saving measures first in a review of the Security of Supply Regulation.

2. Create measures to combat long-term supply shocks

The goal of the Security of Supply Regulation is to safeguard an uninterrupted supply of gas throughout the Union, in particular to protect customers in the event of difficult climatic conditions or severe disruptions of the gas supply. This is done by formulating standards, such as the infrastructure standard and the gas supply standard, creating measures that oblige Member States to curtail protected customers last and by introducing solidarity provisions.

Although these standards and measures protect certain groups of consumers from short-term supply shocks, the Regulation is not sustainable in long(er) lasting physical supply shocks. The chance of long(er) lasting physical supply shocks has grown more likely, as was seen with the weaponization of Russian gas supplies to Europe or long term disruption of infrastructure. Therefore this change should be addressed in the review of the Security of Supply Regulation. We therefore recommend to:

- evaluate the current system and demarcation of (non-)protected customers. In the event of long(er) term disruptions, it is not feasible to curtail supply to customers that are key to the economy and society. For example, certain industries, such as the food industry and other industries which are vital to the economy of a Member State, are crucial to protected customers (as currently defined) in time of crisis and thereafter. A long lasting curtailment could cause irreparable damage to these industries and consequently the core of the economy.
- modernize the gas solidarity provisions. The current solidarity provisions are designed for disruptions for a relatively short period of time (at maximum one to two weeks) and are therefore not robust in the case of longer supply shocks for the Member State that must provide solidarity. Therefore, the solidarity mechanism should be revised to bring about a more durable showing of solidarity between Member States. First and foremost, the framework should focus on preventing a severe gas shortage in one or more Member States in the first place, for example by joint mandatory gas savings.

3. Rethink the gas storage targets

The Security of Supply Regulation provides for mandatory storage targets for Member States until the 31st of December 2025. We have seen that gas storages play a crucial role in the current gas system after the disruption of Russian gas supply to the EU. It is therefore crucial that the gas storages remain filled. However, due to the decrease in gas demand there is less need for gas storage in the future. In the Netherlands, this is especially the case for low-calorific gas demand and storage. Furthermore, certain Member States have more gas storage capacity than is needed to fulfil their relevant demand. When filling their gas storages in 2022 and beyond, Member States whose gas storages on their respective territories had to make costs which they could not properly pass on to other Member States (who also benefitted from this stored gas), resulted in unilateral actions by some Member States. As Letta stated, there is a need for a coordinated approach among neighboring Member States. If the Commission wishes to extend the gas storage obligations, we therefore suggest the following:

- instead of defining the filling targets as a percentage of the available storage capacity in Member States, formulate a filling target per Member State based on the expected demand of (L- or H-) gas. This also to prevent a lock-in of gas;
- draft an improved cost burden sharing mechanism to prevent Member States from taking unilateral measures and to ensure that the costs are equally shared between Member States and not only carried by Member States with ample gas storage capacity on their territory; and
- ensure that national measures do not disrupt the functioning of their national gas markets and the gas markets of other Member States.

4. Keep the Regulation practical

The Netherlands has noticed, during the operationalization of the Security of Supply Regulation and the energy crisis, that some of the current measures and standards should be improved to facilitate the preparation and implementation of measures and to prevent a high administrative burden on Member States:

- consider simplifying the national risk assessment and preventive action plans and merging these into one document;
- reduce the number of risk groups;
- further crystallize and harmonize certain definitions, such as:
 - the different essential social services (services related to healthcare, essential social care, emergency, security, education or public administration), and
 - market-based and non market-based measures.

This limits discrepancies between Member States, which would otherwise result in an unjustifiable differentiated approach;

- facilitate support measures by Member States aimed at voluntary demand reduction. The current state aid framework prevents the approval of aid measures designed to be applied in an emergency level crisis situation prior to the concrete occurrence of an emergency level crisis. Approval of an aid measures during an emergency level crisis takes too much time. Ideally it should be possible to pre-approve an aid measure under the condition that it will only be applied during an emergency level gas crisis; and
- give further guidance on how to operationalize the Security of Supply Regulation.

In conclusion we call on the Commission to revise the Security of Supply Regulation, as agreed during the negotiations on the Gas- and Hydrogen package. The Commission, during its revision of the Security of Supply Regulation, should put energy savings first; prepare the European Union for long term supply shocks; rethink the gas storage targets and keep the Regulation practical.